

Sygn. akt VIII *Pa 161/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek
Sędziowie:	SSO Grzegorz Tyrka SSR del. Anna Capik-Pater (spr.)
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa J. Z., R. W.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o świadczenie rekompensacyjne

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 19 lipca 2018 r. **sygn. akt** IV P 162/18

oddala apelacje.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 161/18

UZASADNIENIE

R. W. i J. Z. wniosły pozwy przeciwko Spółce (...) S.A. w B. domagając się zasądzenia rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla. Uzasadniając swoje żądanie podały, że ich mężowie pracowali na kopalni i zmarli po przejściu na emeryturę. Podały, że pobierają po nich rentę rodzinną. J. Z. zaprzeczyła, aby śmierć jej męża nastąpiła w trakcie trwania stosunku pracy. Natomiast R. W. przyznała, że do 2014 r. zamieszkiwała w Niemczech, jednak obecnie na stałe mieszka w Polsce i rentę rodzinną wypłaca jej ZUS.

Pozwana Spółka (...) S.A. w B. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództw. Podała, że J. Z. jako wdowa po pracowniku była uprawniona do otrzymywania bezpłatnego węgla na podstawie porozumienia z dnia 20 grudnia

2004r. zawartego pomiędzy zarządem (...) S.A. a związkami zawodowymi. Jednocześnie w świetle ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla nie jest osobą uprawnioną do otrzymania rekompensaty. Natomiast R. W. nie ma w zbiorze danych osób uprawnionych do deputatu węglowego. Podniosła, że ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywa na powódkach.

Wyrokiem z dnia 19 lipca 2018 r. Sąd Rejonowy w Z. Wydział IV Pracy (sygn. akt IV P 162/18), w pkt pierwszym zasądził od pozwanej na rzecz powódki R. W. kwotę 10.000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego; w pkt drugim zasądził od pozwanej na rzecz powódki J. Z. kwotę 10.000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego oraz w pkt trzecim nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Z. kwotę 1.000 zł tytułem opłat sądowych od pozwów, od obowiązku uiszczenia których powódki były zwolnione.

Sąd I instancji ustalił, że mężowie powódek byli pracownikami jednej z kopalń wchodzących w skład (...) S.A. w K. tj. L. Z. KWK (...) w R., a A. W. (1) KWK (...) w Z.. Obydwaj nabyli uprawnienia emerytalne – A. W. (1) w 1987r. , przy czym w 1989r. wyjechał do Niemiec, gdzie zmarł, a L. Z. w 2008r. R. W. wróciła do Polski w 2014r. i nigdy faktycznie nie otrzymała deputatu węglowego, natomiast J. W. pobierała go do 2014r.

Spółka (...) S.A. w B. odmówiła przyznania powódkom rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla przewidzianej w ustawie z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wskazując, że nie są one uprawnione do otrzymania tego świadczenia.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd I instancji uznał, że roszczenie powódek zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji wskazał, że prawo do rekompensaty utraty prawa do bezpłatnego węgla wyprowadzone zostało ustawą z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U.2017.1971). Zgodnie z art.2 pkt.1 cytowanej ustawy osobą uprawnioną do otrzymania świadczenia rekompensacyjnego jest:

a) emeryt i rencista mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zwanej dalej "rentą", i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń,

b) wdowa, wdowiec i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie, o której mowa w lit. a;

Sąd I instancji zaznaczył, że prawo do rekompensaty przysługuje wdowom po zmarłych emerytach, a osoba ta uprawniona jest do renty rodzinnej.

W ocenie Sądu Rejonowego, zarówno J. Z., jak i R. W. spełniają te warunki.

Sąd I instancji wskazał, że całkowicie niezrozumiałe było w tym względzie stanowisko strony pozwanej odnośnie J. Z.. Z dokumentacji złożonej przez tę powódkę wynika, że L. Z. pobierał emeryturę, a jego śmierć nie nastąpiła w trakcie zatrudnienia. Nadto wbrew twierdzeniom strony pozwanej to ona dysponowała pełną dokumentacją dotyczącą zatrudnienia wyżej wymienionego, a nadto do 2014r. wypłacała J. Z. deputat węglowy, miała ją w swoim rejestrze danych. Sąd I instancji wskazał, że winna wiedzieć, dlaczego J. Z. była uprawniona do tego świadczenia. Jednocześnie Sąd podniósł, że przekształcenia organizacyjnie po stronie pozwanej i związane z tym problemy w pozyskaniu dokumentacji, a w szczególności przejmowanie kopalń przez (...) S.A. w K., czy Spółkę (...) S.A. w B. nie mogą de facto obciążać powódki. Sąd Rejonowy zaakcentował, że powódka przedłożyła na rozprawie dokumentację potwierdzającą otrzymywanie emerytury przez jej męża. Dlatego też Sąd Rejonowy orzekł jak w punkcie drugim wyroku. Na marginesie Sąd Rejonowy wskazał również, że w związku ze złożeniem tej dokumentacji nie

miał obowiązek odraczania rozprawy celem umożliwienia zapoznania się z jej treścią strony pozwanej. Wskazał, że reprezentujący ją pełnomocnik był zawiadomiony prawidłowo o terminie rozprawy i w związku z niestawiennictwem sam pozbawiał się możliwości zaznajomienia się z dowodami przedstawionymi przez powódkę.

Sąd Rejonowy wskazał natomiast, że inaczej natomiast kształtowała się sytuacja powódki R. W.. Pozwana podniosła, że w związku z wyjazdem do Niemiec utraciła ona prawo do deputatu węglowego. Rację ma strona pozwana, że na podstawie obowiązującego jej męża układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. byłym pracownikom przysługiwało prawo do deputatu węglowego oraz wdowom po nich, gdy zamieszkiwali na terenie Polski. Niemniej jednak Sąd Rejonowy wskazał, że nie oznacza to, że automatycznie utracili to prawo w związku z wyjazdem poza granice Polski. Jak wskazano w §5 załącznika nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r. uprawnienie do bezpłatnego węgla ulegało zawieszeniu w okresie stałego zamieszkiwania uprawnionego poza granicami kraju. Tym samym powrót R. W. do Polski w 2014r. odzyskał jej prawo do deputatu węglowego. Jednocześnie Sąd Rejonowy zauważył, że ustawa z 2017r. do otrzymania rekompensaty nie wymagała faktycznego pobierania deputatu, ale wyłącznie posiadania uprawnienia do jego otrzymania, a takie R. W., a wcześniej jej mąż po przejściu na emeryturę posiadali.

Nadto Sąd Rejonowy wskazał, że od 1 maja 2004r. Polska ma obowiązek stosowania się do przepisów prawa unijnego. Jednym z podstawowych praw obowiązujących w UE jest swoboda wyboru miejsca zamieszkania. Jak wskazano w art. 21, ust. 1 (...) każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktacie i w środkach przyjętych w celu ich wykonywania. Według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości prawo to jest bezpośrednio skuteczne. W tym stanie odmienne traktowanie powódki wyłącznie z faktu jej zamieszkiwania do 2014r. na terenie innego państwa UE narusza w/w normę.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z powyższym wyrokiem nie zgodziła się strona pozwana. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 k.p.c., poprzez brak wszechstronnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonanie dowolnej, zamiast swobodnej oceny dowodów, a w szczególności polegającej na przyjęciu, że powódki udowodniły, iż mąż każdej z powódek posiadał prawo do bezpłatnego węgla z przedsiębiorstwa górniczego w rozumieniu ustawy w czasie posiadania uprawnień emerytalnych i faktycznego pobierania emerytury, a po śmierci męża każda z powódek posiadała prawo do deputatu węglowego pomimo, iż okoliczność ta nie wynikała z jakiegokolwiek dowodu przeprowadzonego w sprawie,

1) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 207 § 6 k.p.c., poprzez zaniechanie oddalenia (względnie pominięcia) dowodów złożonych przez powoda na rozprawie pomimo, iż dowody te były spóźnione, albowiem powódka miała możliwość i powinien przedłożyć je wraz z pozwem,

2) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 128 k.p.c. w zw. z art. 130 § 1 k.p.c. oraz 156 k.p.c., poprzez zaniechanie wezwania powoda do przedłożenia (przeznaczonych dla pozwanej) odpisów dokumentów złożonych do akt sprawy na rozprawie, a także zaniechanie odroczenia rozprawy pomimo wystąpienia ważnej przyczyny w postaci konieczności udzielenia pozwanej możliwości zapoznania się z dokumentami przedłożonymi przez powoda i ustosunkowania się do ich treści

3) będącą konsekwencją ww. naruszeń nieważność postępowania w rozumieniu przepisu art. 379 pkt 5) k.p.c., tj. pozbawienia pozwanej prawa do obrony, poprzez zaniechanie odroczenia rozprawy i wydanie przez Sąd wyroku w sytuacji, gdy na ostatniej rozprawie (pod nieobecność pozwanej lub jej pełnomocnika) powód przedłożył nowe dokumenty w sprawie dotyczące istotnych okoliczności,

które dotychczas były przez powoda nieudowodnione, a które stały się następnie podstawą do wydania przez Sąd wyroku zasądającego,

4) naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 pkt 1) ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, poprzez uznanie powódek za osoby uprawnione do rekompensaty w rozumieniu tego przepisu w sytuacji, w której powódki nie udowodniły spełnienia przez nie wszystkich ustawowych przesłanek uprawniających do rekompensaty.

Wskazując na powyższe zarzuty, strona pozwana wniosła o:

1. stwierdzenie nieważności postępowania przed Sądem I instancji oraz zniesienie postępowania w części dotkniętej nieważnością, a jednocześnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania,

ewentualnie,

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez:

a) oddalenie powództwa w stosunku do każdej powódki w całości;

a) zasądzenie odpowiednio od każdej powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, a w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

2. Zasądzenie od każdej z powódek na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, a w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powódka R. W. wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył,

apelacja strony pozwanej jest nieuzasadniona i podlegała oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził niezbędne postępowanie dowodowe, a następnie w prawidłowy sposób, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie, nie naruszył przepisów postępowania, a to art. 233 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy przyjął ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy za własne co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998r., I PKN 339/98, OSNP 1999/24/776).

Nie doszło także do naruszenia art. 207 § 6 k.p.c., poprzez zaniechanie oddalenia (względnie pominięcia) dowodów złożonych przez powoda na rozprawie pomimo, iż dowody te były spóźnione, albowiem powódka miała możliwość i powinna przedłożyć je wraz z pozwem. Przepis stanowi w § 6, że Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. W sprawie nie tylko uwzględnienie dowodu z dokumentu nie spowodowało zwłoki, to dodatkowo wystąpiła szczególna okoliczność w postaci wykazania kluczowej dla sprawy przesłanki uprawnienia do deputatu węglowego. W sytuacji, gdyby pozwana od samego początku postępowania dysponowała kompletną dokumentacją pracowników, w której posiadaniu być powinna, nie byłoby konieczności korzystania z dodatkowych dowodów przedstawianych przez powódki, które nie były reprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika, już w trakcie postępowania.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy przeprowadził także właściwą ocenę prawną stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy szczegółowo umotywował swoje stanowisko i Sąd II instancji w całości je podziela. Zarzuty apelacji nie zdołały podważyć trafności rozstrzygnięcia Sądu I instancji.

Niezależnie od powyższego, wskazać trzeba, że Sąd odwoławczy, weryfikując trafność zaskarżonego orzeczenia, pełni także funkcję sądu merytorycznego. Może zatem rozpoznać sprawę od początku, uzupełnić materiał dowodowy oraz poczynić samodzielne ustalenia na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed Sądem I instancji. Może także brać pod uwagę z urzędu naruszenie prawa materialnego i naruszenie przepisów postępowania, usuwając ewentualne braki wynikające z błędów popełnionych przez Sąd I instancji, jak i przez strony procesowe. W ten sposób realizuje się istota apelacji pełnej (vide uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008r., IIICZP 49/07, OSNC 2008/6/55 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2009r., IV CSK 110/09, Lex 518138).

Sąd II instancji wskazuje, że dopatrywał się konieczności uzupełniania postępowania dowodowego i dopuścił dowód z akt osobowych L. Z. i A. W. (2), tj. mężów powódek, w celu ustalenia czy osoby te były uprawnione do deputatu węglowego.

Z akt osobowych A. W. (2) jednoznacznie wynika, że był on uprawniony do deputatu węglowego. W aktach tych znajduje się zaświadczenie, z którego wynika, że A. W. (2) – pracownik KWK (...) w Z. po przejściu na emeryturę będzie uprawniony do pobierania deputatu węglowego.

Z kolei z pisma z dnia 24 września 2014 r. (k.120 akt sądowych) wynika, że powódka J. Z. od 1 stycznia 2015 r. nie będzie otrzymywać świadczenia w postaci bezpłatnego węgla, albowiem (...) SA podjęła decyzję o likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych osób uprawnionych do bezpłatnego węgla od 1 stycznia 2015 r. W związku z tym, jej zmarły mąż L. Z. musiał być uprawniony do bezpłatnego węgla, ponieważ gdyby nie był, to powódka nie otrzymałaby ww. pisma o zaprzestaniu wypłaceniu tego świadczenia.

W związku z powyższym wbrew twierdzeniom strony pozwanej, mężowie powódek posiadali prawo do bezpłatnego węgla. Jednocześnie powódki wykazały spełnienie pozostałych przesłanek, który skutkują tym, iż powinny one otrzymać sporne świadczenia.

Przechodząc do dalszych rozważań należy wskazać, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut strony pozwanej dotyczący naruszenia art. 379 pkt 5) k.p.c., czyli pozbawienie pozwanej prawa do obrony. Jednocześnie Sąd I instancji w żaden sposób nie dopuścił się naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 207 § 6 k.p.c. poprzez zaniechanie oddalenia (względnie pominięcia) dowodów złożonych przez powoda rozprawie uznając, że były one spóźnione. Ponadto Sąd I instancji nie naruszył również art. 128 k.p.c. w zw. z art. 130 § 1 k.p.c. oraz 156 k.p.c. poprzez zaniechanie wezwania powoda do przedłożenia (przeznaczonych dla pozwanej) odpisów dokumentów złożonych do akt sprawy na rozprawie, a także zaniechanie odroczenia rozprawy pomimo wystąpienia ważnej przyczyny w postaci konieczności udzielenia pozwanej możliwości zapoznania się z dokumentami przedłożonymi przez powoda i ustosunkowania się do ich treści.

Strona pozwana reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie stawiała się w dniu 19 lipca 2018 r. na wyznaczonym terminie rozprawy w Sądzie I instancji, gdzie dopuszczono dodatkowe dowody w postaci akt rentowych R. W. oraz decyzji emerytalnej L. Z., a następnie wydano zaskarżony wyrok. O wyznaczonym terminie strona pozwana była prawidłowo zawiadomiona (z akt sprawy wynika, że odebrała zawiadomienie w dniu 20 czerwca 2018 r.- k.93 akt sądowych). Pozwana w żaden sposób nie usprawiedliwiła swojej nieobecności. Wskazać należy, że nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostanie faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca. Strona pozwana w żaden sposób nie została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Pozwana dobrowolnie zrezygnowała z przysługujących jej uprawnień procesowych –nie stawiając się na rozprawie- i nie może być to traktowane jako pozbawienie strony prawa do obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 maja 2017 r., sygn. akt I ACa 1481/16). Sąd II instancji wyraźnie podkreśla, że o pozbawieniu możliwości podjęcia przed sądem obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. nie może być

mowy wówczas, gdy strona została prawidłowo zawiadomiona o czasie, miejscu, terminie i celu posiedzenia sądu, a z uczestnictwa w tym posiedzeniu sama dobrowolnie zrezygnowała (tak też: w z dnia 18 lipca 2014 r., sygn. akt VI ACa 1693/13).

Ponadto nie sposób przyjąć, aby pozwana wykazująca aktywność w toku całego procesu i reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, prawidłowo zawiadomiona o terminach rozprawy, została w jakimkolwiek stopniu pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Należy zwrócić uwagę, że rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przewyciężyć (art. 214 § 1 k.p.c.). W postępowaniu przed Sądem Rejonowym taka sytuacja nie miała miejsca, zatem nie był on zobowiązany do odroczenia terminu rozprawy.

W związku z powyższym Sąd II instancji stwierdził, że zarzuty strony pozwanej sprowadzające się do nieważności postępowania są chybione.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił apelację strony pozwanej, zgodnie z art. 385 kpc.

(-) SSR del. Anna Capik – Pater (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (-) SSO Grzegorz Tryka

Sędzia Przewodniczący Sędzia